

Asia C-67/24 [Amozov]¹

Ennakkoratkaisupyyntö

Jättämispäivä:

29.1.2024

Ennakkoratkaisupyyntön esittävä tuomioistuin:

Sofiyski rayonen sad (Sofian piirituomioistuin, Bulgaria)

Ennakkoratkaisupyyntön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

16.1.2024

Hakija:

R. K.

Vastapuolet:

K. Ch.,

D. K. ja

E. K.

VÄLIPÄÄTÖS

nro 20113271

Sofia, 16.1.2024

SOFIYSKI RAYONEN SAD, --

--

siviiliasian nro 22941/2020 tutkimisen perusteella ja ottaen huomioon seuraavaa:

- 1 Menettely perustuu SEUT 267 artiklan ensimmäiseen kohtaan.

¹ Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa oikeudenkäynnin minkään asianosaisen todellista nimeä.

- 2 Se koskee toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009 L 7, s. 1) (jäljempänä asetus 4/2009) 15 perustelukappaleen, luettuna yhdessä 3 artiklan ja d alakohdan sekä 5 artiklan kanssa, tulkintaa.

PÄÄASIAN ASIANOSAISET

3 1. Hakija:

4 Hakija on [R. K.], -- Sofia --

5 -- [edustaja]

6 2. Vastapuolet:

7 Vastapuolet ovat:

8 [K. Ch.], -- Kanada,

9 [D. K.], -- Kanada ja

10 [E. K.], -- Kanada

11 -- [edustaja]

ASIANOSAISTEN VAATIMUKSET:

12 Pääasian kohteena on [R. K.:n] tekemä tuomioistuimen vahvistamien elatusmaksujen muuttamista koskeva hakemus, jonka vastapuolina ovat [K. Ch.], [D. K.] ja [E. K.].

13 Hakija velvoitettiin Québecin provinssin ylimmän tuomioistuimen Trebonin alueen perheasioiden jaoston antamalla tuomiolla maksamaan kummallekin lapselleen [D. K.:lle] ja [E. K.:lle] kuukausittain 613,75 Kanadan dollarin (CAD) suuruista elatusapua ja [K. Ch.:lle] 2 727,50 CAD:n suuruista elatusapua puolisoiden välisen elatusvelvollisuuden perusteella.

14 Hän vaatii vahvistettujen elatusmaksujen muuttamista siten, että [D. K.:n] elatusapu alennetaan 613,75 CAD:sta 180 Bulgarian levaan (BGN) ja että [E. K.:n] ja [K. Ch.:n] [elatusmaksut] peruutetaan.

KANSALLINEN OIKEUS:

15 1. Siviiliprosessilaki (**Grazhdanski protsesualen kodeks** --, jäljempänä GPK):

16 ”Muutoksenhaku

274 § 1) Tuomioistuimen tekemiin päätöksiin voidaan hakea muutosta,

1. kun päätöksellä määrätään asian käsittelyn päättämisestä, ja
2. laissa nimenomaisesti säädetyissä tapauksissa.

17 Valituksen tutkiminen ja ratkaiseminen

278 § – –

2) Mikäli tuomioistuin kumoo valituksenalaisen päätöksen, se ratkaisee pääasian itse. Selvittämistoimia voidaan suorittaa, jos tuomioistuin katsoo ne tarpeelliseksi.

3) Valituksesta annettu päätös sitoo ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta.” – –

18 2. Henkilö- ja perhelaki – –

19 ”– –

20 **2.** Kun henkilö täyttää 18 vuotta, hän tulee täysi-ikäiseksi ja täysin kykeneväksi käyttämään oikeuksia ja vastaamaan velvollisuuksista.

21 **3.** Henkilöt, jotka eivät ole täyttäneet 14 vuotta, ovat vajaavaltaisia.”

22 **3. Perhelaki – –:**

10 luku

ELATUS

23 ”Oikeus elatukseen

139 § Henkilöllä on oikeus elatusapuun, jos hän ei kykene tekemään ansiotyötä eikä huolehtimaan toimeentulostaan omalla varallisuudellaan.

24 Useiden elatusvelvollisten keskinäinen järjestys

140 § 1) Elatusapuun oikeutetut voivat esittää vaatimuksensa elatusvelvollisille seuraavassa järjestyksessä:

1. lapset ja puoliset;
2. vanhemmat;
3. eronneet puoliset;
4. lapsenlapset ja lapsenlapsenlapset;

5. sisarukset;
6. isovanhemmat ja suoraan ylenevässä polvessa olevat sukulaiset.

--

25 Useiden elatusapuun oikeutettujen keskinäinen järjestys

141 § Jos elatusapuun oikeutettuja on useampia, elatusvelvollisen on maksettava heille elatusapua seuraavassa järjestyksessä:

1. lapset ja puoliset;
2. vanhemmat;
3. eronneet puoliset;
4. lapsenlapset ja lapsenlapsenlapset;
5. sisarukset;
6. isovanhemmat ja suoraan ylenevässä polvessa olevat sukulaiset.

26 Elatusavun määrä

142 § 1) Elatusavun määrä vahvistetaan elatusapuun oikeutetun tarpeiden ja elatusvelvollisen mahdollisuuksien mukaan.

2) Lapselle maksettavan elatusavun vähimmäismäärä on yksi neljäsosa lakisääteisestä vähimmäispalkasta.

27 Alaikäisten lasten elatus

143 § 1) Kumpikin vanhempi on mahdollisuuksiensa ja taloudellisen tilanteensa mukaan velvollinen huolehtimaan, että lapsella on hänen kehityksensä edellyttämät elinolosuhteet.

2) Vanhemmat vastaavat alaikäisten lastensa elatuksesta riippumatta siitä, kykenevätkö he tekemään ansiotyötä ja huolehtimaan toimeentulostaan omalla varallisuudellaan.

3) Vanhemmilla on elatusvelvollisuus myös silloin, kun lapsi on sijoitettu perheen ulkopuolelle.

4) -- [elatusavun korotus lapsen erityistarpeiden vuoksi]

28 Koulutuksessa olevien täysi-ikäisten lasten elatus

144 § Vanhemmat ovat velvollisia huolehtimaan täysi-ikäisten lastensa, jotka opiskelevat päätoimisesti ja tavallisen koulutusajan puitteissa, elatuksesta

keskiasteen oppilaitoksen osalta 20 ikävuoteen saakka ja korkea-asteen oppilaitoksen osalta 25 ikävuoteen saakka, jos he eivät kykene huolehtimaan toimeentulostaan omalla ansiotyöllään tai omalla varallisuudellaan, ja vanhempien on mahdollista huolehtia elatuksesta ilman erityisiä vaikeuksia.

29 Eronneen puolison elatus

145 § 1) Puolisolla, joka ei ole syyllinen avioeroon, on oikeus elatusapuun.

2) Elatusapua on maksettava enintään kolmen vuoden ajan avioeron jälkeen, elleivät osapuolet ole sopineet pidemmästä ajanjaksosta. Tuomioistuim voi pidentää elatusavun kesto, jos elatusapuun oikeutettu on erityisen vaikeassa tilanteessa ja elatusvelvollinen kykenee maksamaan elatusapua ilman erityisiä vaikeuksia.

3) Eronneen puolison oikeus elatusapuun lakkaa, kun hän solmii avioliiton.

30 Elatusavun maksaminen kiinteämääräisenä korvauksena

146 § 1) Kiinteämääräinen korvaus on maksettava kuukausittain. Maksun viivästyessä on maksettava lakisääteistä viivästyskorkoa.

--

31 Elatusapusaatavasta luopuminen

147 § Tulevaisuuden elatusavusta luopuminen on mitätön.

32 Kuittauskielto

148 § Elatussaatavan kuittaaminen ei ole sallittua.

33 Taannehtiva elatusapu

149 § Elatusvelkoja voi vaatia elatusapua taannehtivasti enintään yhdeltä vuodelta ennen kanteen nostamista.

34 Elatusvelvoitteen muuttaminen ja peruuttaminen

150 § Olosuhteiden muuttuessa vahvistettua elatusapua tai sen korotuksia voidaan muuttaa tai ne voidaan peruuttaa.

35 -- [151 §, Elatusapusaatavan raukeaminen]

--

36 4. Kansainvälistä yksityisoikeutta koskeva koodeksi (Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo, jäljempänä KMChP) --

37 ”Yleinen toimivalta

4 § 1) Bulgarian tuomioistuimilla ja muilla Bulgarian elimillä on kansainvälinen toimivalta, kun

1. vastaajan tai vastapuolen asuinpaikka, rekisteröity kotipaikka tai tosiasiallinen johto sijaitsee Bulgariassa;
2. kantaja tai hakija on Bulgarian kansalainen tai Bulgarian lainsäädännön mukaan perustettu oikeushenkilö.

38 Toimivalta elatusvelvoitteita koskevissa asioissa

11 § Bulgarian tuomioistuimet ovat 4 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tapauksia lukuun ottamatta toimivaltaisia elatusvelvoitteita koskevia asioissa myös silloin, kun elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on Bulgariassa.

39 Yksinomainen toimivalta

22 § Bulgarian tuomioistuinten ja muiden Bulgarian elinten kansainvälinen toimivalta on yksinomainen vain, kun siitä on nimenomaisesti säädetty.

40 Bulgarian tuomioistuinten toimivallan implisiittinen vahvistaminen

41 24 § – – Jos Bulgarian tuomioistuinten toimivallasta voidaan tehdä 23 §:n 1 momentissa tarkoitettu sopimus, toimivalta voidaan myös tällaisen sopimuksen puuttuessa vahvistaa siten, että vastaaja tunnustaa sen nimenomaisesti tai implisiittisesti vastaamalla pääasiaan vastauksen antamiselle asetetussa määräjassa.

42 Toimivalta olosuhteiden muuttuessa

27 § 1) Jos kansainvälinen toimivalta on vahvistettu menettelyä vireille pantaessa, se pysyy voimassa, vaikka sen edellytykset poistuvat menettelyn kuluessa.

2) Jos kansainvälistä toimivaltaa ei ole menettelyä vireille pantaessa, se vahvistetaan, jos sen edellytykset ilmenevät menettelyn kuluessa.”

43 5. Kansallinen oikeuskäytäntö

44 5.1. **Varhoven kasatsionen sadin (ylin tuomioistuin, Bulgaria, jäljempänä VKS) 1.6.2015 antama tuomio nro 131** – – jolla ratkaistiin K:n osavaltion (Yhdysvallat) ylimmän tuomioistuimen vahvistaman elatusavun alentamista koskeva hakemus, johon VKS:ssä riitautettu päätös perustui.

45 Sofiyski gradski sad (Sofian kaupungin alioikeus, Bulgaria) oli riitautetussa päätöksessä todennut, että se oli toimivaltainen ratkaisemaan kanteen (KMChP:n 4 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla, koska hakemus oli tehty ennen asetuksen 4/2009 voimaantuloa), katsonut, että Bulgarian oikeutta oli sovellettava (KMChP:n 87 §:n 2 momentti), ja hylännyt hakemuksen perusteettomana. Hakija, joka on 28.2.1996 syntyneen vastapuolen isä, oli elänyt perheensä kanssa

Yhdysvalloissa, jonne hänen tyttärensä oli avioeron jälkeen jäänyt asumaan äitinsä kanssa ja jatkanut opintojaan. Hän oli vuonna 2007 lopettanut työpaikassaan ja palannut Bulgariaan. [Sofiyski gradski sadin] – – päätöksellä – – osavaltion K ylimmän tuomioistuimen tekemä elatusvelvoitteita koskeva päätös – – tunnustettiin ja julistettiin täytäntöönpanokelpoiseksi siltä osin kuin A. E. K. oli velvoitettu suorittamaan alaikäiselle lapselleen M. A. K., jonka asuinpaikka oli – – USA, 1.9.2007 lähtien kuukausittain 1 309 Yhdysvaltain dollarin suuruista elatusapua. Tämä tuomioistuin kieltäytyi muuttamasta vahvistetun elatusavun määrää, koska se oli vahvistettu lapsen toimeentulon kannalta välttämättömien varojen perusteella ja ottamalla huomioon olosuhteet valtiossa, jossa lapsi oli asunut vanhempiensa kanssa ja jonne hän oli jäänyt avioeron jälkeen, ja elatusavun määrää oli arvioitava näiden olosuhteiden mukaan. Sitä, että hakijalla oli toinen alaikäinen lapsi (syntynyt 3.9.2012), ei ollut syytä ottaa tarkemmin huomioon, koska hän ei ollut sillä hetkellä velvollinen maksamaan elatusapua lapselle M., joka oli tällä välin tullut täysi-ikäiseksi. Toisaalta hakija oli luopunut vapaaehtoisesti hyvin palkatusta työpaikastaan USA:ssa ja pystynyt Bulgariaan palattuaan maksamaan elatusvelvoitteensa, hän oli vaihtanut työpaikkaa useaan otteeseen ja ansainnut maan olosuhteisiin nähden hyvin sekä saanut korkeita erorahoja työsopimusten ja palkanmaksun päättymisen vuoksi, ja vuonna 2010 hän oli myynyt oman kiinteistönsä. Lisäksi todettiin, että GPK:n 143 §:n 2 momentin mukaan vanhemmilla on rajaton elatusvastuu alaikäisistä lapsistaan riippumatta siitä, kykenevätkö he itse tekemään ansiotyötä tai huolehtimaan toimeentulostaan omalla varallisuudellaan, ja että elatusmaksun muuttaminen ei voi perustua siihen, että elatusvelvollisen vanhemman tulot ovat pienentyneet tai että hän on ottanut vastaan työn, joka ei vastaa hänen pätevyksiään, jos sen tarkoituksena on estää lapsen elatusapusaatavan periminen.

- 46 Tämä tuomio on saatavilla internetissä seuraavasta linkistä: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=otdelo&id=50B246F1E99D0F28C2257E53004AF610>
- 47 5.2. **VKS katsoi 7.10.2013 antamassaan tuomiossa nro 3013** – – että valituksenalaista päätöstä ei voitu ottaa tutkittavaksi, koska hakijan A. B. A. ja R. D. G.:n välinen avioliitto oli ensimmäisessä oikeusasteessa purettu espanjalaisen tuomioistuimen 3.3.2006 antamalla tuomiolla – – ja hakija oli velvoitettu maksamaan alaikäiselle tyttärelleen (vastapuoli A. B. D.) kuukausittain 250 euron suuruista elatusapua. Tämän tuomioistuinratkaisun antamisen ajankohtana sekä hakijan että vastapuolen asuinpaikka oli Espanja, joka on asetuksessa 4/2009 tarkoitettu jäsenvaltio. Espanjalaisen tuomioistuimen antama tuomio julistettiin Okrazhen sad Targovishten (Targovishten maakunnallinen tuomioistuin, Bulgaria) päätöksellä nro 35/9.12.2008 – – täytäntöönpanokelpoiseksi Bulgarian alueella. Tuona ajankohtana hakija oli muuttanut asuinpaikkansa Bulgariaan ja rajoittanut monta kertaa työllistymismahdollisuuksiaan, eikä hän kyennyt maksamaan elatusapua espanjalaisen tuomioistuimen vahvistamassa määrässä. Bulgarialaista tuomioistuinta pyydettiin näin ollen alentamaan hakijan alaikäiselle tyttärelleen maksaman elatusavun määrää 250 eurosta 80 BGN:ään.

48 VKS totesi perusteluissaan, että jo esitetyistä väitteistä ja hakemuksessa olevista vaatimuksista ilmeni, että bulgarialainen tuomioistuin ei ollut toimivaltainen ratkaisemaan hakemusta asetuksen 4/2009 8 artiklan 1 kohdan mukaan. Jos toisen jäsenvaltion tuomioistuin on vahvistanut tietyn elatusmaksun eikä elatusapuun oikeutettu ole muuttanut asuinpaikkaansa, elatusvelvollinen ei voi vaatia toisen jäsenvaltion tuomioistuinta muuttamaan tätä päätöstä. Tämä olisi sallittua vain asetuksen 4/2009 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuissa poikkeustapauksissa, joihin elatusvelvollisen (tässä tapauksessa hakijan) asuinpaikan muuttaminen ei kuulu. Vastapuolen laillinen edustaja oli jo hakemukseen antamassaan vastauksessa vedonnut bulgarialaisen tuomioistuimen toimivallan puuttumiseen, koska vastapuolen asuinpaikka oli Espanjassa. Tämä seikka ilmeni jo asiakirja-aineistosta, eivätkä asianosaiset kiistäneet sitä. Asiassa ei ollut väitetty eikä todettu, että olisi ollut olosuhteita, jotka olisivat puoltaneet jonkin asetuksen 4/2009 8 artiklan 2 kohdassa säädetyn poikkeuksen soveltamista, joten bulgarialaisen tuomioistuimen olisi pitänyt todeta viran puolesta, ettei se ole toimivaltainen. Koska se ei tehnyt näin vaan ratkaisi asiakysymyksen, se teki lainvastaisen päätöksen, mikä on GPK:n 281 §:n 2 momentissa tarkoitettu valitusperuste. Päätös oli näin ollen kumottava ja siihen perustuva täytäntöönpano keskeytettävä, ja vastapuolelle oli korvattava oikeudenkäyntikulut.

49 Tämä tuomio on saatavilla VKS:n verkkosivustolla: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=ot-delo&id=B9C4C9AEE38E5D30C2257BFD0028FA2C>

50 5.3. VKS:n 10.9.2012 antama tuomio nro 313 – –

VKS:n 28.9.2011 antaman tuomion nro 280 – – mukaan elatusapuun oikeutetun tarpeet määräytyvät hänen tavanomaisten elinolosuhteidensa perusteella ja ottamalla huomioon hänen ikänsä, koulutuksensa ja muut yksittäistapauksessa merkitykselliset seikat, kun taas elatusvelvollisen maksukyky määräytyy hänen varallisuutensa ja [ammattillisen] pätevyytensä perusteella. Molemmat vanhemmat vastaavat alaikäisten lastensa elatuksesta maksukykyensä mukaan ja ottamalla huomioon, että vanhempi, jonka luona lapsi asuu, huolehtii lapsesta.

Tämä tuomio on saatavilla VKS:n verkkosivustolla: <https://www.vks.bg/pregled-akt.jsp?type=ot-delo&id=133E725004D449DDC2257919004148A5>

51 TOSISEIKAT:

52 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen käsiteltävänä olevan pääasian kohteena on [R. K.:n] tekemä tuomioistuimen vahvistamien elatusmaksujen muuttamista koskeva hakemus, jonka vastapuolina ovat hänen entinen vaimonsa [K. Ch.], tyttärensä [D. K.] ja poikansa [E. K.].

53 Hakija on Bulgarian kansalainen, joka velvoitettiin Québecin provinssin ylimmän tuomioistuimen Trebonin alueen perheasioiden jaoston antamalla tuomiolla maksamaan kummallekin tuolloin alaikäiselle lapselleen, jotka ovat Kanadan ja Bulgarian kansalaisia, kuukausittain 613,75 CAD:n suuruisia elatusapua, sekä entiselle vaimolleen, joka on Kanadan kansalainen, puolisoiden välisen

elatusvelvollisuuden perusteella 2 727,50 CAD:n suuruista elatusapua. Tämä tuomio on lainvoimainen.

- 54 Hakija väittää, että elatusapu on vahvistettu tuomiolla, jolla [R. K] ja [K. Ch.] oli tarkoitus tuomita avioeroon ja ratkaista kysymys lasten huoltajuudesta ja elatuksesta. Hänen kotipaikkansa oli hakemuksen tekemishetkellä Sofiassa (Bulgaria).
- 55 Hakija väittää, että hänen poikansa [E. K.] on täysi-ikäinen, mutta kyseisen tuomion vuoksi hänen on edelleen maksettava pojalleen elatusapua.
- 56 Hakija on ollut työttömänä vuoden 2018 lopusta lähtien, eikä hänellä ole irtainta tai kiinteää omaisuutta. Hän haki Kanadassa maksukyvyttömyysmenettelyn aloittamista ja hänet todettiin 21.6.2018 maksukyvyttömäksi – – hyväksytyn selvittäjän antamalla jäännösveloista vapauttamista koskevalla todistuksella. Hakija lähti Kanadasta vuonna 2019 ja muutti Sofiaan.
- 57 Asiaa käsittelevä jaosto on yrittänyt oikeusaputeitse antaa oikeudenkäyntiasiakirjoja tiedoksi Kanadassa asuville vastapuolille hakemuksessa ilmoitettuun osoitteeseen, mutta heitä ei ole tavoitettu sieltä. Tämän vuoksi se kutsui vastapuolet toimittamalla ilmoituksen heidän rekisteröityyn osoitteeseensa Bulgariassa ja määräsi heille edunvalvojan.
- 58 Edunvalvojan hakemukseen antamassa vastauksessa väitetään, ettei bulgarialaisella tuomioistuimella ole toimivaltaa ratkaista vaatimuksia. Väite perustuu siihen, että vastapuolten asuinpaikka ei ole Bulgariassa.
- 59 Jaosto lopetti päätöksellään nro 20082014/6.3.2023 asian käsittelyn bulgarialaisen tuomioistuimen toimivallan puuttumisen vuoksi. Päätöksen perusteluissa viitataan neuvoston asetuksen 4/2009 15 perustelukappaleeseen: *”Jotta voidaan suojata elatusvelkojien edut ja edistää hyvää oikeudenkäyttöä Euroopan unionissa, olisi asetuksesta (EY) N:o 44/2001 johtuvia toimivaltasääntöjä mukautettava. Se seikka, että vastaajan asuinpaikka on kolmannessa valtiossa, ei saisi enää olla syynä jättää soveltamatta yhteisön toimivaltasääntöjä, eikä viittausta kansallisen lainsäädännön toimivaltasääntöihin olisi enää sallittava. Tässä asetuksessa olisi siten määritettävä ne tapaukset, joissa jäsenvaltion tuomioistuin voi käyttää toissijaista toimivaltaa.”* Päätöksessä todetaan, että asetus pätee yleisesti ja että sitä sovelletaan kolmansiin maihin, kuten Kanadaan.
- 60 Hakija valitti Sofiyski gradski sadiin tästä menettelyn lopettamista koskevasta päätöksestä ja vaati sen kumoamista. Vastapuolet katsovat valitukseen antamassaan vastauksessa, että riitautettu päätös on lainmukainen, ja yhtyvät tämän tuomioistuimen perusteluihin.
- 61 Sofiyski rayonen sadin päätös kumottiin päätöksellä nro 9114/1.8.2023 – – ja asia palautettiin menettelyn jatkamista varten. Sofiyski gradski sad totesi, että vastapuolet eli hakijan (valittajan) lapset ovat Bulgarian kansalaisia, jotka asuvat pysyvästi Kanadassa.

- 62 Koska Kanada ei ole Euroopan unionin jäsen, asetuksen 4/2009 3 artiklassa ja sitä seuraavissa säännöksissä (päätöksessä mainitaan virheellisesti kyseisen asetuksen 4 artikla) olevia toimivallan rajaamista koskevia sääntöjä ei sovelleta. Lisäksi asetuksen 15 perustelukappale koskee ”elatusvelkojen” mahdollisuutta vedota elatusapusaataviinsa silloinkin, kun ”vastapuolen” asuinpaikka on kolmannessa maassa, joten tässä perustelukappaleessa ei ole kyse elatusvelvollisten oikeuksista vaan elatusvelkojen oikeuksista. Näin ollen on tukeuduttava asetuksen 2 artiklan 10 alakohdassa olevan käsitteen ”velkoja” määritelmään, jonka mukaan velkojalla tarkoitetaan ”luonnollista henkilöä, jolla on oikeus tai jolla väitetään olevan oikeus saada elatusapua” (perusteluissa viitataan myös asiassa C-501/20, M P A, annettuun tuomioon). Asetuksen 15 perustelukappale liittyy suoraan sen 6 artiklaan, joka koskee jäsenvaltion toissijaista toimivaltaa, eikä 3 artiklaan, jota ei voida soveltaa lainkaan, koska sillä rajataan toimivalta jäsenvaltioiden kesken.
- 63 Edellä esitetyistä syistä unionin oikeutta ei voida soveltaa hakijan entiseen vaimoon, joka on Kanadan kansalainen.
- 64 Kansainvälisistä sopimuksista johtuvia määräyksiä ei voida soveltaa tämän menettelyn asianosaisten välisiin oikeussuhteisiin, koska ei ole ilmeistä, että nämä kaksi valtiota olisivat tehneet sopimuksen elatusvelvoitteiden alalla.
- 65 Näin ollen toimivalta ratkaista asia määräytyy kansainvälistä yksityisoikeutta koskevan Bulgarian lainsäädännön mukaan. KMChP:n 11 §:n, luettuna yhdessä 4 §:n 1 momentin 2 kohdan kanssa, mukaan Bulgarian tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan Bulgarian kansalaisen tekemän hakemuksen, kuten käsiteltävässä asiassa.
- 66 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei yhdy Sofiyski gradski sadin päätöksessä esitettyyn näkemykseen. Se epäilee, että asian ratkaiseminen muutoksenhakutuomioistuimen sitovien toteamusten mukaisesti olisi vastoin unionin oikeussääntöjä ja erityisesti kansainvälisestä toimivallasta annettua asetusta 4/2009.
- 67 Elatusavun perinnästä vuonna 2007 tehdyssä Haagin yleissopimuksessa (jäljempänä Haagin yleissopimus) (<https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=131>) olevan taulukon mukaan tätä yleissopimusta ei sovelleta Kanadan Quebecin provinssiin. Haagin yleissopimusta sovelletaan 1.2.2024 alkaen Ontarion provinssiin, jossa vastapuolilla on osoite (vaikka ei olekaan selvää, onko heidän asuinpaikkansa siellä).
- 68 YHTEYS UNIONIN OIKEUTEEN, TULKINNAN TARVE:**
- 69 On todettava, että käsiteltävässä asiassa on kyse siviilioikeudellisesta menettelystä, jossa on yhteys ulkomaahan, sillä vastapuolet ovat Kanadan kansalaisia ja hakijan lapsilla on myös Bulgarian kansalaisuus.

- 70 Asiaa käsittelevä jaosto pohtii useampia kysymyksiä, jotka liittyvät sen toimivaltaan tällaisissa asioissa ja joista ensimmäinen koskee sitä, onko muutoksenhakutuomioistuin arvioinut kyseisen asetuksen 15 perustelukappaletta oikein perusteeksi sille, että asetusta ei sovelleta unionin jäsenvaltion alueella asuvien henkilöiden ja unionin ulkopuolella asuvien henkilöiden väliseen suhteeseen. On huomattava, että tämän asetuksen olisi oltava yleisesti sovellettavissa siten, että sen soveltaminen ei riipu siitä, liittyykö asiaan kolmansien maiden kansalaisia. Näin ollen olisi tutkittava, voidaanko bulgarialaisen tuomioistuimen toimivalta vahvistaa asetuksen 4/2009 6 artiklan nojalla silloin, kun jokin asianosainen on sellaisen valtion kansalainen, joka ei ole Euroopan unionin jäsen, ja elatusapuun oikeutettu on kolmannen maan kansalainen.
- 71 Muutoksenhakutuomioistuimen toteamusten valossa on lisäksi selvitettävä kysymys siitä, onko asetuksen aineellisen soveltamisalan määrittämisen kannalta ratkaiseva ”elatusapua koskevien vaatimusten” käsite ymmärrettävä niin, että se kattaa myös vaatimukset elatusmaksujen muuttamisesta alentamalla niitä. Tätä koskevat epäilyt johtuvat asetuksen 9–11 perustelukappaleessa esitetystä tavoitteesta suojella elatusvelkojia eikä elatusvelvollisia. Asetusta on näin ollen tulkittava tämän mukaisesti, kuten yhdistetyissä asioissa C-400/13 ja C-408/13, Sanders, 18.12.2014 annetusta tuomiosta ilmenee. Näin ollen herää kysymys siitä, sovelletaanko asetuksen toimivaltasääntöjä, 8 artiklaa lukuun ottamatta, menettelyihin, joissa vaaditaan vahvistetun elatusavun alentamista, kun lisäksi otetaan huomioon se, että kyse on paitsi elatusvelvollisten eduista, myös elatusapuun oikeutettujen eduista. Jos tämän asetuksen säännöksiä ei sovellettaisi, voitaisiin soveltaa kansallisia toimivaltasääntöjä, joissa elatusvelvolliselle annetaan huomattavasti enemmän valinnanvaraa sen paikan osalta, jossa hän panee menettelyn vireille, mikä vaikeuttaa suojelun tarpeessa olevien elatusvelkojien puolustautumista.
- 72 Asetuksen 8 artiklan 1 kohdan, jossa kielletään elatusmaksujen muuttamista koskevan menettelyn aloittaminen muussa jäsenvaltiossa kuin siinä, joka on elatusapuun oikeutetun asuinpaikka, osalta asiaa käsittelevä jaosto katsoo, ettei se voi tällä hetkellä soveltaa tätä säännöstä, koska Kanada ei ole Haagin yleissopimuksen osapuoli 1.2.2024 saakka. Joka tapauksessa Haagin yleissopimusta ei tämän päivämäärän jälkeenkään sovelleta Québecin provinssiin, ja käsiteltävässä asiassa tuomioistuimella on huomattavia vaikeuksia (koska vastapuolten nykyinen osoite Kanadassa ei ole sen tiedossa) todeta, onko elatusapuun oikeutettujen asuinpaikka Québecin provinssissa vai Ontarion provinssissa, jonka osalta Haagin yleissopimus tulee voimaan. Eräiden Kanadan provinssien liittyminen vuonna 2007 tehtyyn Haagin yleissopimukseen on ennakkoratkaisukysymysten kannalta joka tapauksessa merkityksetöntä, koska ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on asiaa ratkaistessaan tällä hetkellä sidottu Sofiyski gradski sadin toteamukseen, ja tämän tuomioistuimen mukaan asetusta ei ylipäänsä sovelleta asioihin, joiden osapuolina on Kanadan kansalaisia.

- 73 Jos asetusta sovellettaisiin elatusmaksujen alentamista koskeviin vaatimuksiin, olisi lisäksi selvitettävä, sovelletaanko 6 artiklassa säädettyä toissijaista toimivaltaa myös silloin, kun kahdella vastapuolista on myös muu kuin yhteinen kansalaisuus. Asetuksen 6 artiklalla pyritään ilmeisesti vahvistamaan toimivalta ainoan mahdollisen yhdistävän tekijän eli osapuolten yhteisen kansalaisuuden perusteella tilanteessa, jossa ei ole mitään muuta unionin jäsenvaltion tai assosioituneen valtion tuomioistuinta, joka voi ratkaista vaatimuksen, jolloin puolestaan pyritään antamaan elatusapuun oikeutetuille mahdollisuus esittää vaatimuksensa tuomioistuimessa, joka voi tosiasiallisesti ratkaista sen. Tapauksissa, joissa elatusapuun oikeutettu asuu unionin ulkopuolella ja vaatimus ei koske elatusavun vahvistamista vaan sen muuttamista alentamalla sitä, yhteinen kansalaisuus ei ole etu vaan haitta, ja vaikka elatusapuun oikeutetulla ei ole läheistä sidettä valtioon, jonka kansalainen hän on kaksoiskansalaisuuden haltijana, hänen pitäisi puolustautua kyseisen valtion tuomioistuimessa. Tässä yhteydessä asiassa C-468/18, R v. P, 5.9.2019 annetun tuomion 30 ja 45 kohdassa esitetyt toteamukset eivät näytä suojaavan suojelun tarpeessa olevaa elatusapuun oikeutettua, joten on tutkittava, onko asetuksen 6 artiklassa tarkoitettu ilmaisu ”sen jäsenvaltion [tuomioistuimet], jonka kansalaisia” ymmärrettävä siten, että sillä tarkoitetaan elatusapuun oikeutetun ja elatusvelvollisen täysin identtisiä kansalaisuuksia, vai voidaanko tätä säännöstä soveltaa myös silloin, kun kansalaisuuksia on asianosaisista riippuen useampia.
- 74 Lopuksi on tutkittava, voidaanko elatusmaksujen alentamista koskeva vaatimus esittää asetuksen 7 artiklassa säädettyjen varatoimivaltaa koskevien sääntöjen mukaisesti. Asetuksen 4/2009 16 perustelukappaleen mukaan tätä säännöstä sovelletaan, jos muiden toimivaltasääntöjen mukaan toimivaltainen tuomioistuin ei voi käsitellä asiaa tai kun ei kohtuudella voida odottaa asianosaisen saattavan asiaansa tämän tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikä edellyttää poikkeuksellisia olosuhteita. Näin ollen esiin nousee kysymys siitä, onko tarkoituksena pikemminkin helpottaa vain elatusapuun oikeutettujen mutta ei elatusvelvollisten asemaa, koska viimeksi mainittujen kohdalla tuskin voi esiintyä sellaisia poikkeuksellisia olosuhteita, jotka edellyttävät elatusmaksuja heidän toimeentulonsa turvaamiseksi. On huomattava, että tämänkaltaista toimivaltaa ei ole sisällytetty mihinkään muuhun asetukseen, joka koskee kansainvälistä toimivaltaa siviili- tai kauppaoikeudellisissa asioissa.
- 75 ENNAKKORATKAISUA PYYTÄVÄN TUOMIOISTUIMEN PÄÄTELMÄT**
- 76 Ennakkoratkaisua pyytävän jaoston mukaan bulgarialaisella tuomioistuimella ei ole toimivaltaa ratkaista asiaa seuraavista syistä:
- 77 Hakija, joka on Bulgarian kansalainen, on vaatinut sellaisten elatusmaksujen alentamista tai peruuttamista, joiden suorittamiseen hänet oli elatusvelvollisena velvoitettu Québecin provinssin ylimmän tuomioistuimen antamalla tuomiolla. Kahdella vastapuolella eli hänen lapsillaan on Bulgarian ja Kanadan kansalaisuus, mutta heidän asuinpaikkansa on Kanadassa. Elatusapuun oikeutettujen edun

mukaista on, että asia käsitellään siellä, missä heidän asuinpaikkansa on, mutta tällä hetkellä on epäselvää, voidaanko asetuksen 8 artiklaa, jossa säädetään poikkeuksista tähän, soveltaa, ja muutoksenhakutuomioistuin on tehnyt päinvastaisia päätelmiä, jotka ovat sitovia. Elatusapuun oikeutettu on tässä yhteydessä henkilö, jolla on oikeus elatukseen ja joka on siten menettelyn heikompi osapuoli. Yksi menettelyn asianosaisista oli hakemuksen jättämishetkellä alaikäinen. Lapsen edun mukaisesti menettely on käytävä valtiossa, jossa hänellä on asuinpaikka.

- 78 Jaoston mukaan bulgarialaisten tuomioistuinten toimivaltaa entisen vaimon, joka on Kanadan kansalainen, osalta ei voida vahvistaa asetuksessa 4/2009 säädettyjen kriteerien perusteella.
- 79 Sillä, että hakija on elatusvelvollinen, ei voida sulkea pois asetuksen mukaista toimivaltaa kansallisen oikeuden ja erityisesti KMChP:n säännösten eduksi, kuten Sofiyski gradski sad totesi päätöksessään, jossa se määräsi ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen ratkaisemaan asian siksi, että se on toimivaltainen kaikkien kolmen vastapuolen osalta. Asetuksella korvataan KMChP:n toimivaltasäännöt elatusvelvoitteita koskevissa asioissa kokonaisuudessaan, ja ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan tämä yhdenmukaistaminen on tarpeen ja tärkeää elatusapuun oikeutettujen suojelemiseksi.

Näistä syistä Sofiyski rayonen sad on

PÄÄTTÄNYT SEURAAVAA:

Unionin tuomioistuimelle esitetään SEUT 267 artiklan nojalla seuraavat **ENNAKKORATKAISUKYSYMYKSET:**

1. Onko toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 15 perustelukappaleelta tulkittava siten, että se ei ole esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan tuomioistuinten kansainvälinen toimivalta vaatimuksissa, jotka koskevat elatusavun maksamista henkilöille, joiden asuinpaikka on kolmannessa maassa (tässä Kanada), määräytyy kansallisen lainsäädännön eikä kyseisen asetuksen mukaan?

2. Onko asetuksen (EY) N:o 4/2009 3 ja 8 artiklaa tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle oikeuskäytännölle, jonka mukaan käsite ”elatusapua koskeva vaatimus” ei kata vaatimusta elatusavun alentamisesta ja jonka mukaan asetuksen 3–6 artiklaa voidaan soveltaa vain elatusavun vahvistamista koskeviin vaatimuksiin?

3. Onko asetuksen (EY) N:o 4/2009 6 artiklaa tulkittava siten, että siinä oleva ilmaisu ”sen jäsenvaltion [tuomioistuimet], jonka kansalaisia” kattaa myös tilanteet, joissa yhdellä tai useammalla asianosaisella on kaksoiskansalaisuus, vai kattaako se vain tilanteet, joissa kansalaisuudet ovat täysin identtiset?

4. Onko asetuksen (EY) N:o 4/2009 7 artiklaa tulkittava siten, että se ei ole esteenä poikkeustapausta koskevalle olettamalle, kun elatusvelvollinen vaatii elatusavun alentamista ja elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on kolmannessa maassa, eikä hänellä ole kansalaisuutensa lisäksi muita siteitä unioniin?

--

-- [menettely]

TYÖASIAKIRJA